

REVISTA DE FILOSOFIE

1-2/2011

O CHESTIUNE DE ACCENT GRAFIC. CAZUL „BĂTRÂNULUI DASCĂL” DIN *SATIRA I* DE M. EMINESCU

NAE GEORGESCU

Rezumat. Există cuvinte în limba română care diferă în funcție de accent. În ceea ce privește versul 84 din *Epigonii* lui Eminescu, forma prezentă („voi mergeți”) este considerată de unii editori formă de imperfect („voi mergeați”). Studiul compară formele de imperfect accentuate de Eminescu însuși cu forme similare pe care poetul nu le accentuează ajungând la concluzia că accentul este pus doar din rațiuni prozodice. Apoi, textul comentează un alt caz – cel al versului 45 din *Satira I*, care definește condiția „bătrânului dascăl”. În concluzie, formele accentuate trebuie menținute în diferența lor specifică în raport cu cele fără accent ca marcă încărcată de înțeles poetic a sistemului personal de scriere al autorului însuși.

O FILOSOFIE A INCERTITUDINII

PETRU VAIDA

Rezumat. Adorno propune drept perspectivă generală de investigație în filosofie „experiența spirituală” (*geistige Erfahrung*) menționată ca fapt comun în *Dialectica negativă*, dar interpretată în detaliu în *Vorlesung*. Nu este vorba despre activitatea unui spirit înțeles ca ceva special, imaterial precum în filosofii spiritualiste, ci despre o experiență la nivel conceptual, considerată ca fiind opusă experienței sensibile și similară experienței filosofice. Experiența spirituală sau filosofică include și experiența personală. Deși experiența spirituală nu este o „metodă”, ea oferă totuși momente și procedee relevante pentru gândirea filosofică.

DESCRIEREA CA METODĂ A PSIHOLOGIEI EMPIRICE

ION TĂNĂSESCU

Rezumat. Lucrarea analizează metoda psihologiei descriptive a lui Franz Brentano și susține că această metodă poate fi considerată drept o prefigurarea a metodei

fenomenologice husserliene. Articolul analizează etapele metodologice (experiența, observarea, fixarea, generalizarea inductivă, utilizarea deductivă) și susține că observarea constituie principala etapă a metodei brentaniene întrucât este un proces cognitiv care clarifică componentele particulare ale complexului confuz al conștiinței prin separarea și distingerea părților sale.

METODA EXPLICAȚIEI GENETICE LA J.-J. ROUSSEAU

DAN ROȘCA

Rezumat. În spiritul filosofiei moderne, care a depășit stadiul cunoașterii analitice, clasificatoare, Rousseau utilizează metoda explicației genetice a realităților. Articolul examinează maniera în care Rousseau aplică metoda cunoașterii genetice a ontologiei în antropologie, în filosofia socială și în filosofia culturii și arată că ipotezele asumate nu sunt arbitrare, ci sugerate chiar de cunoașterea științifică sau empirică a epocii.

PROLEGOMENE LA O CRITICĂ A RAȚIUNII TEMPERATE SAU: DESPRE CÂȘTIGURILE PRACTICE ALE ANTINOMIILOR TEORETICE

BOGDAN OLARU

Rezumat. Articolul propune o modalitate de acomodare a unor asumții tari din filosofia raționalistă tradițională cu gândirea morală contemporană. Kant a indicat maniera de a tempera tendința extinderii cunoașterii dincolo de domeniul experienței – tendință care duce la antinomii teoretice – și nevoia de un temei nonempiric în raționamentele morale. Țelul meu constă în elaborarea unor argumente referitoare la modalitatea prin care filosofia științei și filosofia morală pot beneficia de pe urma temperării asumțiilor tari despre raționalitate care duc înapoi până la Kant.

INSTITUIREA FENOMENOLOGIEI NEGATIVE.

PREFIGURAREA UNEI METODEI

CORNEL-FLORIN MORARU

Rezumat. Articolul evaluează filosofia metodei prin prisma fenomenologiei negative, considerând atât prefigurarea, cât și identificarea metodei. Astfel, metoda este centrală demersului filosofic, dar și transgresează orizontul tradițional într-o oarecare măsură. De aceea, chiar dacă filosofia este în mod esențial o „disciplină” metodică, metoda vizează instituirea unui nou orizont de cercetare opus celui anterior. Astfel, filosofia autentică trebuie să se situeze împotriva tradiției, fără însă ca prin aceasta tradiția să fie vreodată complet depășită sau delegitimată, ci numai de-situată și dis-localată.

FORMA UNIVERSALITĂȚII LA VECHII GRECI (HO KOSMOS OS EI TE TO HEN KAI TO PAN)

MIHAI D. VASILE

Rezumat. Autorul încearcă să evidențieze originalitatea, prioritatea și singularitatea vechii gândiri grecești, care mai întâi a ajuns la universal (filosofia ca formă de universalitate) grație unui straniu mecanism al limbii grecești. Autorul adoptă în argumentare ipoteza de lucru a transcendentalismului kantian conform căruia activitatea intelectului (echivalat de vechii greci cu *nous*) are drept rezultat universul ordonat (*cosmos*) prin mijlocirea categoriilor în calitate de concepte.

IUBIREA ȘI ÎNTRUPAREA EI ÎN FAPTE ÎN VIZIUNE AUGUSTINIANĂ

GEORGIANA HUIAN

Rezumat. Famosul îndemn augustinian „iubește și fă ce vrei” necesită o profundă meditație asupra semnificației iubirii, a reflectării sale în libertatea umană, și a manifestării sale în acțiunile omului. În primul rând, studierea locului și a rolului acestei fraze în corpusul augustinian este esențială pentru dezvăluirea unora dintre sensurile sale inițiale. În al doilea rând, vom redefini relația dintre iubire, libertate și voință pentru a aprofunda sensul interpretării noastre. În al treilea rând, vom încerca să schițăm enorma influență exercitată de această frază în istoria filosofiei și în gândirea creștină. Fiind în

același timp comoară, lumină și fruct al inimii, iubirea constituie calea și țelul efortului uman spre perfecțiune.

SEMANTIC ȘI MAGIC ÎN LIMBAJUL ROMANTIC (FILOSOFIC, POETIC, MUZICAL)

ALEXANDRU BOBOC

Rezumat. Studiul investighează dimensiunile semantică și magică ale limbajului romantic, abordând mai întâi spiritul romantic hegelian și miezul său creativ. Apoi, există aspectul similitudinilor de creație în diferite forme ale culturii, iar articolul susține, pe urmele lui Novalis că lumea însăși trebuie romantizată pentru a deveni autentică. În același timp, nevoia de a exprima lumea este însoțită de imposibilitatea cuvintelor de a o face (Hölderlin). Cu toate acestea, limbajul romantic exaltă componenta magică a utilizării cuvintelor sub primatul acordat poeticului în defavoarea teoreticului.

CUVINTELE MARI: ABORDARE FILOSOFICĂ

ANA BAZAC

Rezumat. Articolul este o introducere la o cercetare privind „cuvintele mari”, înțelese ca expresie a incongruenței semnificațiilor cuvintelor utilizate în discurs și a sensului discursului ca atare. Practica discursivă a cuvintelor mari este analizată în aspectul său public, deoarece discursul cuvintelor mari – ca jocuri de limbaj, jocuri intenționale, jargon și producere a unui adevăr specific – aparține mai degrabă domeniului politic. În acest sens, lipsa de sinceritate a cuvintelor mari este concepută ca rezultat al unei comunicări marcate de relațiile de putere.

NĂZUINȚA ETERNĂ CĂTRE FRUMOS

MARIN AIFTINCĂ

Rezumat. Reflecția asupra frumosului apare, în contextul problemelor actuale, din vechime și tinde să includă acest concept într-o definiție universal valabilă. Fără pretenția de a reconstitui, în interiorul orizontului istoric, traiectoria acestor preocupări, autorul surprinde o serie de momente semnificative, printre care cel dintâi este întâlnit la grecii antici. Aceștia au reușit să-și reprezinte universul ca pe un întreg în care infinitatea lucrurilor este ordonată și perfect armonizată prin legea naturală.

FAPTUL MORAL CREȘTIN ÎN PERSPECTIVA METAFIZICII

MIHAI C. TEODORESCU

Rezumat. Actuala filosofie a științei recunoaște existența unei *conștiințe obiective a universului*, corespunzătoare semnificației Sfântului Duh din teologia creștină. Acesta este exprimat prin două tipuri de cuvinte divine: *Cuvântul Vieții*, care constituie baza autoorganizării divine a materiei, și *Cuvântul Scripturii*, care constituie fundamentul faptelor morale creștine. Realitatea obiectivă a faptului moral creștin rezidă în patru elemente structurale de organizare socială: 1 *subiectul* uman individual; 2 *manifestarea* sa concretă ca fapt concret; 3 *normele* morale ale Scripturii și 4 Sfântul Duh care reprezintă energia informațională a divinității și elementul responsabil de unificarea celorlalte trei într-un întreg prin intermediul conștiinței umane individuale. Din punct de vedere metafizic, implementarea faptului social moral în experiența religioasă este posibilă prin adoptarea modelului paradigmatic în orizontul căruia se fac tentative de armonizare empirică a aspectelor social morale ale moralității cu existența obiectivă a unui sistem social real al umanității, integrat în suprastructura universului prin puterea energiei informaționale necreate a Sfântului Duh. În consecință, adevărul moral al religiei este identic cu adevărul epistemologic.

DINAMICA MODELULUI EUROPEAN ASUPRA LOCALISMULUI CREATOR ÎN EPOCA „MODERNISMULUI OFENSIV”^{*} (PRIMA JUMĂTATE A SECOLULUI XX)

VIORELLA MANOLACHE

Rezumat. Abordând antagonismul modelelor din *Mitteleuropa* în aspectele sale provinciale – marginale, vom arăta capacitatea acestora de a se angaja într-o reacție istorico-politică și ca efect secundar, considerate ca tradiționalisme, cuprinzând ceea ce s-a numit *modernism extern/ofensiv*, caracteristic anilor 30 ai secolului 20.

---

^{*} Această lucrare a fost finanțată din contractul POSTDRU/89/1.5/S/64162, proiect strategic „Europaeus Program Postdoctoral”, cofinanțat din Fondul Social European, prin Programul Operațional Sectorial Dezvoltarea Resurselor Umane 2007-2013.

Mai mult sau mai puțin favorizat, istoric vorbind, prin schimbarea tiparului de imitație, modelul rămășițelor rămase pe care încercăm să le reconstruim și (re)activăm, din spațiul provincial românesc al anilor 30 și 40, va reliefa în egală măsură o influență puternică și o mijlocire recuperatoare.

Cultura locală reactivează ceea ce se numește *laboratorium europaeus* în interiorul cadrului modernității românești, înțeleasă ca un proces dominat de ciocnirea dintre valorile tradiționale și burgheze, un proces alimentat de coliziunea dintre o nouă tradiție și vechime.

CONCEPTUL DE SACRU LA MIRCEA ELIADE

SIMINA-CARINA PASCAL

Rezumat. Sacrul reprezintă un material sui-generis de studiu pentru istoria și știința religiei, care nu poate fi definit ca în științele pozitive. Eliade susține că sacrul nu reprezintă un stadiu al istoriei conștiinței, ci o componentă a structurii conștiinței înseși, adică nu aparține istoriei înțelese ca un timp trecut și consumat și nu este determinat de ceva existent în afara ființei umane. Sacrul nu implică credința în Dumnezeu, zei sau spirite, ci reprezintă experiența realității ca flux al conștiinței existenței în această lume. Este evident că sacrul poate fi găsit doar pornind de la om. În plus, imperativul căutării sacrului este realizabil atât prin homo religiosus cât și prin omul areligios al civilizației moderne.

CONCEPȚIA METAFIZICĂ A LUI E. SPERANTIA

TEODOR VIDAM

Rezumat. E. Sperantia nu adoptă vreo formă de relativism nihilist care neagă existența oricărei entități în afara noastră, nici de materialism care confundă subiectul cu obiectul, nici de idealism absolut hegelian. De asemenea, nu adoptă poziții unilaterale, ci propune o polarizare a existenței între minus-ființă, conținut pur al spațialității spiritului absolut, și Plus-ființă, care trasează dincolo de sine propria cunoaștere ce aspiră să revină la sine. Astfel, realitatea este concepută pe trei niveluri: hypocosmic, cosmic și pericosmic. Ființa umană are rădăcini ontologice, dar prin intermediul eticului și al noeticului se eliberează de lanțul vieții. Există un dincolo accesibil după moarte, și anume cel al transcendenței axiologice. În aceasta constă, pe scurt, metafizica lui Sperantia – o realizare majoră a gândirii filosofice românești.

TIMPUL ÎN GÂNDIREA FILOSOFICĂ BLAGIANĂ

GABRIEL STĂNESCU

Rezumat. Studiul abordează conceptul de timp în filosofia lui Blaga. Examinând acest concept în contextul „matricii stilistice” specifice filosofiei blagiene, autorul investighează „timpul-havuz”, „timpul-cascadă”, „timpul-fluviu” și „non-timpul”. Timpul înseamnă transformare și nu este în mod necesar linear. Timpul se opune *vârstei*, ca noțiune care leagă simultan existența de timpul care trece și de timpul care trece.

CÂTEVA CONSIDERAȚII DESPRE ROMÂNISMUL LUI CONSTANTIN RĂDULESCU-MOTRU (II)

ADRIAN MIRCEA DOBRE

Rezumat. Figură distinctă a spațiului cultural și politic românesc, Constantin Rădulescu-Motru s-a format ca gânditor într-o perioadă definitivă pentru existența și consolidarea națiunii române, la care și el a contribuit prin scrierile sale politice. Trebuie menționat că generația sa și cea următoare chiar au fost educate într-un spirit național accentuat, cu tendințe exacerbate în unele ocazii. În acea perioadă, majoritatea politicienilor și a gânditorilor era naționalistă. Indiferent de afilierea politică, ideea națională, sentimentul național și tema statului național nu puteau lipsi din viziunile sau programele lor. În pofida oscilărilor ideologice, Rădulescu-Motru a rămas în esență un conservator și un naționalist. Conceptul său de românităate reprezintă o viziune originală care impune anumite valori naționaliste ce au condus uneori la radicalizarea trăsăturilor pozitive ale poporului român.